

Regeringskansliet

Näringsdepartementet

103 33 Stockholm

Sveriges Radios remissyttrande över SOU 2018:92
(Departementets diarienummer N2019/00192/D)

Sveriges Radio överlämnar härmed sitt remissyttrande över SOU 2018:92
*Frekvenser i samhällets tjänst. Betänkande av Utredningen om
radiospektrumanvändning i framtiden.*

Stockholm den 5 juni 2019

Sammanfattning

Nyttjandeavgifter. Sveriges Radio noterar förslaget om att införa årliga nyttjandeavgifter och konstaterar att en förutsättning för ett eventuellt införande är att det följs av en motsvarande uppräknings av anslagstilldelningen från 2025 alternativt att Sveriges Radio undantas från avgiften.

Stärkt beredskapsroll. Sveriges Radio konstaterar att Sveriges Radios beredskapsroll successivt kommer att bli allt viktigare under kommande år när allt fler aktörer lämnar marknätet. Inom överskådlig tid är det enbart marknätet som kommer att kunna tillhandahålla en tillräckligt robust distribution med tillfredsställande täckningsgrad vilket gör att behovet av upprustning och säkerställande av redundans blir centralt. Ett 5G-nät anses idag inte vara ett framtida alternativ.

DAB och DAB+. Sveriges Radio konstaterar att regeringen inte har fattat något slutgiltigt beslut om en eventuell övergång till marksänd digital ljudradio. Innan ett sådant beslut är fattat anser Sveriges Radio att det vore olyckligt att utreda alternativ användning av frekvensområdet 174-240 MHz. Sveriges Radio delar utredningens syn att det inte finns någon alternativ användning av frekvensområdet 87,5-108 MHz som skulle skapa ett högre värde för samhället än dagens användning.

Villkor. Sveriges Radio delar utredningens syn att det borde finnas möjligheter att ställa villkor om förmedling av public service-innehåll vid tillstånd att använda radiosändare. Sveriges Radio anser att de villkor som utredningen föreslår samtliga bör vara möjliga att ställa. Det kan till exempel handla om att ställa villkor om att det inte ska finnas begränsningar för att vissa abonnenter förbrukat sin datamängd

för en viss period samt att slutanvändaren ska kunna ta emot public service-innehåll med viss kvalitet.

Prioritet. Sveriges Radio tillstyrker förslaget att mobiloperatörer ska kunna erbjuda prioritetsfunktioner. Sveriges Radio bör, med utgångspunkt i det omfattande beredskapsuppdraget, ges prioritet i de digitala kommunikationsnäten för att minska sårbarheten vid rapportering i radio vid krislägen när distributionsnäten blir extra ansträngda. I ett framtida 5G-nät bör P4 ges samma status som 112.

Prissättningsmodell. Sveriges Radio konstaterar att dagens prissättningsmodell mellan Teracom och Sveriges Radio inte är ändamålsenlig. Det finns starka skäl att förändra den.

Inledning

Medielandskapet befinner sig i snabb förändring. Nya konsumtionsvanor, nya aktörer och kontinuerliga teknikskiften innebär accentuerade utmaningar för mediebolag världen över. Kvalitetsmedier utsätts för ett hårdare tryck idag än tidigare. Hat och hot mot journalister har eskalerat, trycket mot public service från populistiska grupperingar på många platser i Europa har inneburit försämrade möjligheter att kunna utöva oberoende journalistik. Samtidigt har behovet av en oberoende nyhetsrapportering knappast varit större än nu, inte minst givet återinförandet av ett civilt försvar för att motverka desinformation och destabiliseringsförsök. Motståndskraften mot falska nyheter ökar om medborgarna får tillgång till kvalificerad och oberoende journalistik. Noterbart är att Sveriges Radio tillsammans med Sveriges Television ligger i särklass högst när svenska folket

svarar på vilka medieföretag de har högst förtroende för.¹ 78 procent av svenskarna anser att Sveriges Radio gör stor samhällsnytta.²

Sveriges Radio har därtill en annan helt central uppgift: beredskapsuppdraget att oavsett tid på dygnet nå Sveriges befolkning med meddelanden som är av vikt för allmänheten i syfte att rädda liv, underlätta räddningsarbete och motverka materiella skador. Via Sveriges Radio nås 5 miljoner av den svenska befolkningen dagligen av bl.a. VMA (Viktigt meddelande till allmänheten). I tider av kris står Sveriges Radio också som en garant för en oberoende nyhetsförmedling med extremt hög trovärdighet.

Avgörande för att Sveriges Radio ska kunna spela den viktiga rollen som oberoende nyhetsförmedlare och beredskapskanal även de kommande decennierna är förmågan att nå ut till publiken. Det kräver distributionssystem med hög redundans och omfattande täckning. Sveriges Radio välkomnar därför flera av de förslag spektrumutredningen för fram och konstaterar samtidigt att det är avgörande att förslagen verkligen blir av om denna förmåga ska kunna bibehållas.

Kapitel 6

Under en vanlig vecka 2018 lyssnade 7,1 miljoner svenskar på någon av Sveriges Radios linjära kanaler.³ Trots ökad konkurrens, nya lyssnarbeteenden ligger det linjära lyssnandet stabilt. Parallellt med det linjära lyssnandet ökar on demand-lyssningen på Sveriges Radios innehåll. Sveriges Radios bedömning är att publiken under överskådlig tid i huvudsak kommer att fortsätta konsumera vårt utbud via marksändningar men att det parallella utbudet på digitala plattformar kommer att få en allt större betydelse. Det innebär att Sveriges Radio under åtskilliga år framöver sannolikt kommer att behöva finnas i marknätet och på en rad olika

¹ https://som.gu.se/digitalAssets/1724/1724358_2_andersson_medief--rtronde.pdf

² Källa: Novus attitydundersökning 2018

³ <https://sverigesradio.se/diverse/appdata/isidor/files/3113/10d75344-340c-4c3c-abb3-c6d63cacee1c.pdf> (s. 129)

plattformar – både egna och andras - för att nå stora delar av vår nuvarande och framtida publik med ett kvalificerat oberoende material som bättre rustar publiken att fatta välgrundade demokratiska beslut. Speciellt den yngre målgruppen kommer i allt högre utsträckning enbart gå att nå via olika digitala plattformar.

Allmänhetens tillgång till radio via både marknätet och internet är extremt hög. FM-nätet har en omfattande täckning och 95 procent av befolkningen har tillgång till en ”vanlig” radioapparat i hemmet.⁴ Sverige ligger dessutom i framkant när det gäller tillgång till internet. 88 procent av befolkningen i åldrarna 9-79 år har tillgång till en persondator, 84 procent har tillgång till en smartphone, och 99,99 procent av alla hushåll har dessutom (oktober 2017) tillgång till fast bredband med hastighet på minst 10 Mbit/s. Totalt har över 97 procent av alla hushåll eller företag tillgång till 1 Gb/s eller fiber i den absoluta närheten.⁵ På radioområdet tyder allt på att podd- och on demand-lyssningen kommer fortsätta att öka och att den till stor del snarare kompletterar än ersätter allmänhetens befintliga vanor att lyssna linjärt. De två lyssningssätten fyller delvis olika behov.

Den linjära lyssningen sker idag till stor del via FM. 92 procent av all linjär radiolyssning sker fortfarande via marknätet och 94 procent av Sveriges Radio linjärlyssning sker fortfarande via marknätet.⁶ FM kommer att vara huvudkanalen för det linjära lyssnandet under många år framöver. Inom en tioårsperiod är det inte sannolikt att on demand-lyssningen överstiger den linjära lyssningen varken för radio totalt eller för Sveriges Radio såvida inte något disruptivt händer avseende exempelvis teknik, totalt eller i någon åldersgrupp. Det innebär i sin tur att publiken under överskådlig tid i huvudsak kommer att konsumera Sveriges Radios utbud via marksändningar.

⁴ Mediebarometern 2018, s.101

⁵ <https://www.pts.se/sv/dokument/rapporter/internet/2019/pts-mobiltacknings--och-bredbandskartlaggning-2018/>

⁶ CATI och PPM, radiundersökningar, Kantar Sifo

Att bedöma hur FM-lyssningen kommer att utvecklas under den period som utredningen avser är svårt, precis som de flesta former av prognoser är, i synnerhet när det kan hänga samman med teknikskiften. Till svårigheterna hör att utvecklingen ser olika ut i olika åldersgrupper, samt att osäkerheten har åtminstone två olika lager: dels relationen mellan att lyssna linjärt och på podd/on demand, dels relationen mellan linjär digital lyssning och linjär FM-lyssning.

Sveriges Radio delar utredningens bedömning att det idag inte finns något som ”tydligt pekar på att FM-radion kommer att ersättas av andra system för VMA även om kompletterande varningssystem kommer utvecklas.”⁷ Konstaterandet är centralt och slår fast marknätets betydelse under överskådlig tid. Konstaterandet innebär också att marknätet måste underhållas och utvecklas för att stärka redundansen och minska sårbarheten.

Som Sveriges Radio konstaterat tidigare finns det starka skäl att ifrågasätta dagens prissättningsmodell mellan Teracom och Sveriges Radio. Priset för Teracoms tjänster styrs av den så kallade SMP-regleringen (Significant Market Power) som Teracom är underkastat enligt 8:e kapitlet i lagen om elektronisk kommunikation (2003:398) och Post- och telestyrelsens beslut den 10 juni 2013 (dnr 12-170). PTS har beslutat att Teracom har ett betydande inflytande på marknaderna för utsändning av analog nationell ljudradio samt fri-tv via marknät. PTS har därför infört ett antal skyldigheter för Teracom, för att förhindra att problem uppstår till följd av bristande konkurrens på marknaden. En av dessa innebär att priset för utsändningstjänsterna ska baseras på Teracoms bokförda kostnader samt en skälig avkastning.

Syftet är att Sveriges Radio ska kunna sända sina program till rimliga priser. Sveriges Radio måste, enligt sina tillståndsvillkor, sända i hela landet och är därmed hänvisade till Teracom som enda leverantör. Teracom skickar kostnadsunderlag baserade på faktiska kostnader till PTS senast den 30 april varje år och meddelar Sveriges Radio ett nytt reglerat pris den 1 maj varje år.

⁷ SOU 2018:92 (s. 153)

PTS sätter inte priset utan kontrollerar enbart att kostnaderna är rimliga. En prisökning kan exempelvis bero på ett förhöjt elpris, löneökningar, större investeringar (under 2016 gjordes stora investeringar i exempelvis sändarbyten och mastrenoveringar, vilket gjorde att priset för 2017 ökade jämfört med 2016). Kostnader som är gemensamma mellan flera av Teracoms kunder fördelas med specifikt kostnadsutfall per tjänst som grund. Ju fler aktörer som delar på de gemensamma kostnaderna, desto lägre blir priset för FM-tjänsten. De gemensamma kostnaderna minskar för den reglerade FM-tjänsten då det sker en ökning på andra tjänster som tv, Rakel, Telekom, Inplaceringar, DARC. Kommersiell tv är idag med och delar på de fasta kostnaderna men de har tydligt aviserat att marknätet kommer att bli allt mindre viktigt för deras del. Om andra aktörer lämnar marksändningarna riskerar Sveriges Radio en kraftigt ökad kostnad för distribution, något som skulle riskera att gå ut över innehållet eftersom mer och mer av avgiftsbetalarnas pengar då går till Teracom som hanterar distributionen. Den reglering som syftar till att skydda Sveriges Radio mot allt för höga priser till en dominerande leverantör medför dessvärre orimliga konsekvenser. Sveriges Radio har ett avtal med Teracom om distribution som reglerar ett landstäckande markbaserat nät för FM och RDS till Sveriges Radio. Det nu gällande avtalet tecknades i december 2015 och sträcker sig i spannet åtta-tolv år. I avtalet regleras bland annat driftsäkerhet och robusthet. När till exempel ett haveri äger rum, som vid sabotaget mot Häglaredsmasten utanför Borås i maj 2016, uppstår omfattande kostnader för Teracom. PTS konstaterar att kostnaderna är dokumenterade innan kostnaden sedan kan belasta Sveriges Radio. Problemet är att Sveriges Radio inte har möjlighet att studera kostnaderna eller ställa några krav på effektivisering hos Teracom, kostnaden kan med dagens system läggas på Sveriges Radio som måste hantera den inom befintlig budget. Resultatet blir därmed i slutändan rationaliseringskrav på Sveriges Radios innehåll för ett haveri som hanteras av en tredje part. Dagens modell är olycklig och riskerar att leda till alltmer problematiska konsekvenser när färre aktörer ska dela på de kostnader som kan uppstå för att täcka de allt högre säkerhetskraven. Sveriges Radio konstaterar att dagens prissättningsmodell behöver ses över, dels för att ytterligare öka

transparensen, dels för att stärka incitamenten hos Teracom att effektivisera sin verksamhet.

7.3 Alla tillstånd ska prissättas

Förslag: Från och med år 2025 ska alla som innehar tillstånd att använda radiosändare eller tillstånd för skyddad mottagning betala en årlig nyttjandeavgift för tillstånden. Nyttjandeavgifterna ska leda till en samhällsekonomiskt effektiv användning av radiospektrum och nivån på nyttjandeavgiften ska återspegla den alternativa nytta som aktuell radioanvändning förhindrar.

Nyttjandeavgiften ska betalas i förskott för kommande år inom en månad från betalningens förfallodag. Dröjsmålsränta ska tas ut på obetalda nyttjandeavgifter. Nyttjandeavgiften och eventuell dröjsmålsränta tillfaller staten.

Vid fastställande av nyttjandeavgiften ska hänsyn tas till andra offentlighetsrättsliga avgifter som betalas för radiosändningarna. Nyttjandeavgift ska inte betalas för sådana tillstånd som tilldelats efter allmänt inbjudningsförfarande eller radioanvändning som är undantagen från tillståndsplikt enligt föreskrifter meddelade av tillståndsmyndigheten. Nyttjandeavgifterna ska gälla även för tillstånd som beviljats före bestämmelsen träder i kraft men inte för tid innan bestämmelsen träder i kraft. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska ges behörighet att besluta om nyttjandeavgifter och meddela föreskrifter om nyttjandeavgifter. Post- och telestyrelsen ges i uppdrag att ta fram en vägledning för fastställande av nyttjandeavgifter för radiospektrum och minst vart femte år se över principerna och prissättningen för nyttjandeavgifterna.

Sveriges Radio noterar förslaget om att införa årliga nyttjandeavgifter och konstaterar att en förutsättning för ett eventuellt införande är att det följs av en motsvarande uppräknings av anslagstilldelningen från 2025 alternativt att Sveriges Radio undantas från avgiften.

Utredningen föreslår att det från och med år 2025 ska införas årliga nyttjandeavgifter för alla aktörer som har tillstånd att använda radiosändare eller som har tillstånd för skyddad mottagning. Sedan 1 januari 2019 finansieras Sveriges

Radio via en specialdestinerad skatt. Den nya sändningstillståndsperioden löper under tiden 1 januari 2020-31 december 2025, det är således enbart det sista året på kommande tillståndsperiod som det kan bli aktuellt för Sveriges Radio att erlægga en nyttjandeavgift. Sveriges Radio konstaterar att den proposition som ligger till grund för kommande sändningstillstånd och finansiering inte har tagit hänsyn till krav på att Sveriges Radio ska erlægga en nyttjandeavgift. Eftersom beslutet om anslagens storlek tas för hela sändningstillståndsperioden och den nya avgiften inte var remissbehandlad och än mindre beslutad när tillståndspropositionen lades är det rimligt att Sveriges Radio från år 2025 får en kompensation för nyttjandeavgiften via den årliga anslagstilldelningen alternativt att Sveriges Radio med dess särskilda beredskapsuppdrag undantas avgiften. Sveriges Radio konstaterar att utredningen exempelvis utgår från att statliga myndigheter ”kommer att få full kompensation för kostnadsökningen genom att deras anslag höjs med motsvarande belopp”.⁸ Framöver räknar Sveriges Radio med att behandlas på liknande sätt även om vi är ett aktiebolag och inte en myndighet. För det fall Sveriges Radio inte erhåller full kompensation för kostnadsökningen är risken överhängande att detta kommer att inverka negativt på Sveriges Radios programinnehåll. Sveriges Radio utgår från att det inte är utredningens avsikt att påverka utbudet negativt.

7.11 Förbered för eventuella förändringar av de frekvensband som används för radio och tv

Förslag: Sverige bör verka för att en ko-primär allokering av frekvensutrymmet 470–694 MHz och 174–240 MHz antas vid Internationella teleunionens världsradiokonferens senast år 2027.

Försvarmakten, Post- och telestyrelsen och Myndigheten för press, radio och tv ges i uppdrag att tillsammans föreslå hur Försvarmaktens behov av frekvenser i frekvensområdet 174–240 MHz

⁸ SOU 2018:92 (s. 296)

kan möjliggöras samtidigt som marksänd digital ljudradio (DAB) säkerställs.

Regeringen ger Post- och telestyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på alternativ användning av frekvensområdet 174–240 MHz med beaktande av samhällets behov och så samhällsekonomiskt effektiv frekvensanvändning som möjligt. Under tiden fram till år 2027 bör förutsättningarna för en övergång från marksänd tv till alternativa distributionssätt för att nå hela befolkningen utredas.

Sveriges Radio konstaterar att regeringen inte har fattat något slutgiltigt beslut om en eventuell övergång till marksänd digital ljudradio. Innan ett sådant beslut är fattat anser Sveriges Radio att det vore olyckligt att utreda alternativ användning av frekvensområdet 174-240 MHz. Sveriges Radio delar utredningens syn att det inte finns någon alternativ användning av frekvensområdet 87,5-108 MHz som skulle skapa ett högre värde för samhället än dagens användning.

Vikten av Sveriges Radios beredskapsuppdrag med VMA kan knappast överskattas. I tider av kris är dessutom den oberoende och trovärdiga nyhetsförmedlingen som når över hela landet helt central. Sveriges Radio delar utredningens bedömning att även om det sker en successiv övergång till online-lyssning ”så behövs FM-nätet trots det på grund av sin beredskapsfunktionalitet. Analog ljudradio har idag egenskaper som gör den svår att ersätta som medel för att nå hela befolkningen med oförvanskad information och viktiga meddelanden vid kris och krig”.⁹ Inget tyder på att ett framtida 5G-nät skulle kunna överta motsvarande roll.

Utredningen för också en diskussion om frekvensområdet 87,5-108 MHz och konstaterar att det inte finns någon kommande ”alternativ användning av frekvenserna som skulle skapa ett högre värde för samhället än dagens användning”.¹⁰ Sveriges Radio delar den analysen.

⁹ SOU 2018:92 (s. 218)

¹⁰ SOU 2018:92 (s. 218)

Det finns skäl att fördjupa diskussionen om Sveriges Radios beredskapsroll. Enligt överenskommelsen om VMA-systemet mellan MSB och SR, SVT och UR är det Sveriges Radio som formulerar budskapet, i enlighet med programbolagens ansvar för sina sändningar och reglerna för ansvarig utgivare. Sveriges Radio distribuerar omedelbart detta meddelande till SVT, TV4 med flera tv-bolag och till SOS Alarm för att kunna skickas till telefoner och i FM-radio till de egna lyssnarna och den privata lokalradions lyssnare. Sveriges Radio tillhandahåller också meddelandet i ett öppet API så att det kan publiceras på olika digitala plattformar. Detta tillsammans utgör en garanti för förtroendet för VMA-systemet. Sveriges Radio P4, som är en beredskapskanal, fortsätter dessutom att informera om och granska händelsen.

Enligt 18 § i Sveriges Radios sändningstillstånd ska bolaget kostnadsfritt sända meddelanden som är av vikt för allmänheten om en myndighet begär det. De två viktigaste varningssystemen är VMA och myndighetsmeddelande. I län med kärnkraftverk finns dessutom ett särskilt system för kärnkraftslarm. Radion har en central roll för att få ut information vid kärnkraftsolyckor eller andra allvarliga olyckor och varningslarmen uppmanar folk att gå in i husen och lyssna på radion. Sveriges Radio spelar en nyckelroll i VMA-kedjan. VMA-kedjan omfattar hela processen från den som begär VMA (oftast kommunal räddningsledare), via Sveriges Radio, till allmänheten via FM-radio.

Det bör noteras att VMA i telefon är ett komplement till de primära delarna radio och tv där Sveriges Radio har en nyckelroll. Detta för att VMA-systemet måste bygga på system som är robusta och redundanta, det vill säga radio och tv med höga krav på att kunna sända även under kris och elavbrott med mera. Marknätet för radio har hög tillgänglighet och medger en robust utsändning med få avbrott och störningar. I slutbetänkandet från den parlamentariska public service-kommittén från 2018 konstateras: *"Ur ett krisberedskapsperspektiv har ... marknätetsdistributionen fördelen att allmänhetens mottagning av utsändningarna*

kan ske med enklare utrustning, ytterst en batteridrivna FM-mottagare.”¹¹ Detta blir allt viktigare i det nya säkerhetsläget. Därför råder Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i sin broschyr *Om Krisen eller Kriget kommer* att ”vid en allvarlig händelse ... ta emot viktig information ... framför allt via Sveriges Radio P4” samt att ha hemma en ”radio som drivs med batteri, solceller eller vev”.¹² Publicering och mottagning via FM-nät kräver dessutom ingen extra kostnad till skillnad från konsumtion via ett mobilabonnemang eller en bredbandsuppkoppling.

2017 överlämnade Statskontoret en rapport till regeringen om myndigheters arbete med psykologiskt försvar.¹³ I rapporten citeras en svensk forskningsstudie från 2016 som slår fast vikten av radion i marknätet ur ett beredskapsperspektiv: ”För två av tre visade sig traditionella nyhetsmedier, särskilt Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) via radio, vara den första kanalen vid akuta kriser.”¹⁴ Rapporten slår också fast att värdet av digitala kanaler kan överskattas när det gäller att få ut viktig information till allmänheten under störda förhållanden: ”Iakttagelserna i studien stämmer väl överens med Mediernas beredskapsråds uppfattning. De upplever att många myndigheter förlitar sig för mycket på de digitala kanalerna och därför förbiser de fördelar som etermedierna har. Framför allt lyfter de fram radions styrkor: att radio kan sändas även om många andra system ligger nere och att allmänheten kan lyssna på radio med enkla apparater som inte kräver elförsörjning.” Detta visade sig exempelvis tydligt vid den stora DDos-attacken mot många stora svenska medier i mars 2016 då många webbsidor låg nere samtidigt som Sveriges Radio kunde informera allmänheten via FM-bandet.

¹¹ SOU 2018:50 (s. 101)

¹² https://www.dinsakerhet.se/siteassets/dinsakerhet.se/broschyren-om-krisen-eller-kriget-kommer/om-krisen-eller-kriget-kommer_a5_uppslag_msb1186.pdf

¹³ Statskontoret: Myndigheternas arbete med psykologiskt försvar. S95

¹⁴ Statskontoret: Myndigheternas arbete med psykologiskt försvar. S95

Sveriges Radio noterar att utredningen för en diskussion om att Sveriges Television kan komma att distribuera sitt innehåll på ett delvis nytt sätt jämfört med idag.¹⁵ Bland annat anser utredningen att det fram till år 2027 bör inledas ett arbete för att "se över de tekniska förutsättningarna för en förändrad distribution för SVT."¹⁶ Sveriges Radio konstaterar att Sveriges Radios beredskapsroll successivt kommer att bli ännu viktigare under kommande år givet den pågående utvecklingen. Det är med utgångspunkt från utredningens diskussion enbart marknätet som kommer att kunna tillhandahålla en tillräckligt robust distribution med tillfredsställande täckningsgrad. Den sårbarhet som följer ip-baserad distribution är väsentlig att notera och ställer också omfattande krav på upprustning och underhåll av dagens marknät. Sveriges Radio konstaterar att det är av yttersta vikt att dels säkerställa ett robust marknät under lång tid framöver samt att säkerställa Sveriges Radios helt centrala position i framtida digitala kommunikationsnät för att på ett övertygande sätt kunna svara upp mot beredskapsuppdraget. Att säkerställa tillgången till beredskapskanalen P4 bör i krissituationer betraktas som lika centralt som att säkerställa tillgången till larmnumret 112.

Vad beträffar DAB är det väsentligt att notera att något slutgiltigt politiskt beslut inte har tagits om en eventuell utbyggnad och övergång till digital marksänd radio eller inte. Frågan om övergång diskuteras i den statliga utredningen *Från analog till digital marksänd radio – en plan från Digitalradiosamordningen* (SOU 2014:77). Den förra regeringen valde att "för närvarande"¹⁷ inte gå vidare med en övergång till DAB+ samtidigt som den dåvarande kulturministern Alice Bah Kuhnke konstaterade att "Som med många politiska beslut, särskilt inom områden där tekniken är under ständig utveckling, kan det finnas anledning att senare ompröva frågan om digitalisering av marknätet för radio-sändningar. Regeringen kommer att följa utvecklingen i bland annat Norge."¹⁸

¹⁵ SOU 2018:92 (s. 220)

¹⁶ SOU 2018:92 (s. 220)

¹⁷ <https://www.svd.se/regeringen-stoppar-overgangen-till-dab-radio/om/debatt>

¹⁸ <https://www.svd.se/regeringen-stoppar-overgangen-till-dab-radio/om/debatt>

Sveriges Radio konstaterar att regeringen hittills inte dragit några offentliga slutsatser av DAB-utbyggnaden i Norge eller i andra länder. Något slutgiltigt beslut i frågan om en eventuell övergång till DAB+ är heller inte taget. Utredningen argumenterar för att de aktuella DAB-frekvenserna (174-240 MHz) under åren 2027-2047 bör "kunna användas för annan radioanvändning."¹⁹ Det som, enligt utredningen, talar emot ett annat utnyttjande är om "efterfrågan uppstår i större utsträckning eller regeringen av andra skäl beslutar om en övergång till DAB-radio".²⁰ Om inte det sker, menar utredningen, "bör regeringen ompröva beslutet att reservera frekvensbanden för DAB så att de under perioden åren 2027–2047 kan användas för andra tjänster."²¹

Som utredningen konstaterar är det regeringen som fattar beslut om annan tilldelning än DAB i det aktuella frekvensbandet.²² Oavsett om Sverige får en ko-primär allokering i frekvensbandet kommer inte Post- och telestyrelsen (PTS) att kunna fördela frekvenserna med något annat användningsområde än marksänd digital ljudradio innan regeringen beslutat om det. För att regeringen ska kunna öppna för den möjligheten måste regeringen först ha tagit ett slutgiltigt beslut om framtiden för digital marksänd ljudradio innan PTS kan omfördela frekvenserna till annat än just detta.

Sveriges Radio konstaterar dessutom att det är ett omfattande arbete att göra om frekvensplanen för Band III (174-240 MHz), utgången av ett sådant arbete får dessutom anses osäker. En förändrad frekvensplan kan också komma att skapa problem för Norge och Danmark där DAB+-utbyggnaden kommit väsentligt längre än i Sverige. Grannländernas intresse av en förändrad frekvensplan är rimligen lågt vilket ytterligare försvårar förändringar i Sverige. Det bör påpekas att förutsättningarna att få ihop samtliga DAB-nät (I-IV) är osäkra om frekvensområdet 230-240 MHz exkluderas. Det bör också påpekas att förutsättningen för att i en

¹⁹ SOU 2018:92 (s. 218)

²⁰ SOU 2018:92 (s. 214)

²¹ SOU 2018:92 (s. 214)

²² SOU 2018:92 (s. 215)

framtid etablera DAB+ i Sverige är beroende av att tilldelningar säkerställs för att etablera nät som uppfyller kraven på täckning och regional nedbrytning.

En övergång till ett nytt DAB+-nät i Sverige kräver ett politiskt beslut i bred enighet för att säkerställa dess långsiktighet. Eftersom ett lyckat införande av digitalradio måste göras branschgemensamt bör besluten koordineras med Sveriges Radio och den kommersiella radion. Digitaliseringen av marknätet skulle kräva bland annat tekniska investeringar och leda till kostnader för parallellsändningar i FM. De analyser som tidigare gjorts om de ekonomiska förutsättningarna för en sådan övergång skulle, om ett sådant politiskt beslut fattas, behöva uppdateras. Hur omfattande kostnader en övergång till DAB+ skulle medföra är svårt att förutse utan ytterligare utredningsarbete.

7.12 Villkor om förmedling av public service-innehåll ska kunna ställas

Förslag: Det ska vara möjligt att ställa villkor om förmedling av public service-innehåll i tillstånd att använda radiosändare.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget.

Sveriges Radios beredskaps- och informationsuppdrag är som tidigare konstaterats centralt. Tillgången till en oberoende nyhetsförmedling med hög trovärdighet och möjligheten att nå en stor publik är dessutom väsentlig när samhället utsätts för påfrestningar av olika art. När teknik och konsumtionsvanor hos befolkningen förändras är det av största vikt att lagstiftningen säkerställer medborgarnas möjlighet att tillgodogöra sig information och nyhetsförmedling från Sveriges Radio på många olika sätt. Marknätet kommer att spela en central roll under många år framöver men många väljer att konsumera ljud även på andra sätt än via FM. För att säkerställa tillgången till Sveriges Radio även via annan distribution än via marknätet öppnar utredningen för att det i en framtid ska vara möjligt att ställa

villkor om förmedling av public service-innehåll.²³ Utredningen exemplifierar med att villkoren skulle kunna gälla att "slutanvändaren kan ta emot public service-innehåll med viss kvalitet", att det finns mjukvara för public service-innehåll "förinstallerad på de terminaler som operatören tillhandahåller" samt att det inte skulle finnas begränsningar som har att göra med "att abonnenten har förbrukat den datamängd för en viss tidsperiod som abonnemanget omfattar".²⁴ Utredningen öppnar också för att det skulle kunna gå att ställa villkor om att "förmedla public service-innehåll".

Sveriges Radio delar utredningens syn och konstaterar att samtliga listade möjligheter att ställa villkor borde finnas i en framtid med snabba och oförutsägbara förändringar av teknik, konsumtionsmönster och förändrade nyhetsvanor hos publiken. Att säkerställa tillgång till oberoende nyheter och information med hög trovärdighet för hela befolkningen är av fundamental art för en demokrati. Sveriges Radio delar utredningens syn att dylika villkor inte skulle strida mot den fria åsiktsbildningen och är därmed förenlig med de svenska grundlagarna.²⁵ Ett första tillfälle att tillämpa detta är att införa särskilda krav när 5G-frekvenserna ska auktioneras ut senare i år.

Det bör också noteras att Sveriges Radio idag i allt högre utsträckning använder en mobil teknik som gör det möjligt att snabbt och enkelt kunna rapportera från otillgängliga områden. Sveriges Radio har varit världsledande de senaste åren med att utveckla nästa generations radioproduktionssystem, Next Generation, för att kunna förflytta hela eller delar av sändningar utanför fasta radiohus och därmed komma närmare publiken. Ett stort antal andra radio- och tv-bolag, exempelvis brittiska BBC, tar nu efter Next Generation för att utveckla sin radioverksamhet. Förutom att komma närmare publiken innebär en fullt genomförd Next Generation bättre möjligheter att säkerställa det beredskapsuppdrag Sveriges Radio har. Vid exempelvis ett hot mot någon av företagets lokaler skulle det vara enkelt att flytta

²³ SOU 2018: 92 (s. 221)

²⁴ SOU 2018:92 (s. 221)

²⁵ SOU 2018:92 (s. 224)

ut hela verksamheten och i princip sända var som helst ifrån. För en utbyggnad av Next Generation har Sveriges Radio äskat 200 miljoner kronor i engångsmedel.

8.5 Mobiloperatörer ska kunna erbjuda prioritetsfunktioner

Förslag: Den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät eller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst till mobil anslutningspunkt ska kunna tillhandahålla funktioner för prioritering av kommunikation till vissa aktörer. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om prioritetsfunktioner samt vilka myndigheter och andra aktörer som får upphandla sådana funktioner.

Sveriges Radio tillstyrker förslaget.

Beredskapsuppdraget är centralt för Sveriges Radio. Vid extraordinära händelser, exempelvis extrema väderlägen, terroråd, olyckshändelser är uppdraget extra viktigt. Det är då den svenska befolkningen har som allra störst behov av att få tillgång till oberoende och trovärdig information och nyhetsförmedling. För att minska sårbarheten och öka mobiliteten har Sveriges Radio utvecklat ett verktyg för att enklare kunna skapa en säker förbindelse utifrån. Den så kallade OB-väska (outdoor broadcasting) nyttjar flera mobiloperatörers nätverk parallellt för att skapa en säker förbindelse. Väskans enkelhet gör det möjligt att använda den på fler och mer avlägsna platser än tidigare. Den kan i princip användas överallt, även under svåra förhållanden som att sända från tunnlar under jord och från rullande bussar och tåg. OB-väska har betydligt större täckning än den tidigare HF-ryggsäcken som användes vid mobila sändningar.

Sveriges Radio välkomnar därför möjligheten att ge prioritetsfunktioner av dem som tillhandahåller kommunikationsnät. Att OB-väska och de verktyg som används för Next Generation för att säkerställa tillgång till tillförlitlig rapportering från platser där exempelvis svåra olyckor, bränder, terrorattentat eller väderkatastrofer ägt rum bör komma ifråga för prioritetsfunktioner utgår Sveriges

Radio ifrån. Att säkerställa prioritet för de aktörer i samhället som har beredskapsuppdrag bör därmed också väga tyngre än eventuell nätneutralitet.